

'เหยี่ยวดำไทย'

บินไกลไปถึงบังกลาเทศ

เหยี่ยวดำพันธุ์ไทย หรือชนิดย่อยประจำถิ่น มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Milvus migrans govinda* มีถิ่นผสมพันธุ์ในประเทศไทยที่ภาคเหนือ อีสานและภาคกลาง แต่ปัจจุบันเนื่องจากกระแสเลี้ยงฝึกเหยี่ยวเป็นสัตว์เลี้ยง จึงมีมีจมาชีพขโมยลูกเหยี่ยวดำจากรังนำมาขายในตลาดค้าสัตว์ป่า หรือบนสื่อโซเชียล เช่น เฟซบุ๊ก ทำให้ประชากรของเหยี่ยวดำพันธุ์ไทยลดน้อยลง มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ หรือ endangered

ในอดีต เหยี่ยวดำพันธุ์ไทยเป็นนกกินล่าที่พบได้ทั่วไปในระบบนิเวศทุ่งนานที่ราบภาคกลาง อาทิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง นครนายก ปราจีนบุรี และ

เพชรบุรี แต่เมื่อประชากรถูกเบียดเบียนจากการค้าสัตว์ป่าและต้นไม้ใหญ่ เช่น ประดู่ ยางนา สำหรับสร้างรังวางไข่ ลดน้อยลงเพราะถูกตัดโค่น เพื่อใช้ประโยชน์จากพื้นที่ในรูปแบบอื่น จากเดิมที่เป็นป่าดิบที่ราบต่ำ ยิ่งซ้ำเติมประชากรของเหยี่ยวดำใกล้สูญพันธุ์ ทั้งที่เหยี่ยวดำทำหน้าที่ควบคุมจำนวนของหนูนา ซึ่งเป็นศัตรูพืชผลของชาวนาและชาวสวน ในปัจจุบันเหยี่ยวดำจึงต้องปรับตัวมาสร้างรังบนวัตถุที่มนุษย์สร้าง เช่น เสาไฟฟ้าแรงสูงหรือต้นยูคาลิปตัส ซึ่งมีความสูงต่ำลงมา จึงเสี่ยงต่อการถูกปล้นรัง ขโมยลูกเหยี่ยวไปขายมากขึ้น

ผลการสำรวจเรื่อง **อาหารหรือเหยื่อของเหยี่ยวดำ**

พันธุ์ไทยในภาคกลาง พบว่า หนูนาเป็นอาหารหลักของเหยี่ยวดำในช่วงฤดูผสมพันธุ์ ขณะเลี้ยงลูก ระหว่างเดือนมกราคมถึงเมษายน ซึ่งนางช้าวถูกพักไว้ตากฟาง เว้นจากการทำนา นอกจากนั้น อาหารของเหยี่ยวดำยังประกอบด้วย นกน้ำ ฎ ปลา กบ คางคกอีกด้วย จากการสัมภาษณ์ชาวนาอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ให้ข้อสังเกตว่า เหยี่ยวดำไม่ได้อยู่อาศัยที่ทุ่งนาปากพลีตลอดปี ในช่วงหลังสงกรานต์เหยี่ยวดำจะหายไปจากพื้นที่ และพบอีกครั้งในช่วงปลายฝนต้นหนาว ตั้งแต่เดือนตุลาคมเป็นต้นไป ซึ่งเป็นฤดูผสมพันธุ์ของเหยี่ยวในประเทศไทย ที่มวิจยจึงเกิดคำถามว่า จริงๆ แล้ว เหยี่ยวดำไทยที่จัดเป็นนกประจำถิ่นในบ้านเรานั้น มีการโยกย้ายภูมิลำเนาไปพื้นที่อื่นหรือไม่ โดยเฉพาะหลังฤดูผสมพันธุ์

โครงการวิจัยนกกล้าและเวชศาสตร์การอนุรักษ์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ ม.เกษตรศาสตร์ จึงศึกษาติดตามการเดินทางของลูกเหยี่ยวดำ 1 ตัว ชื่อ “นาก” รหัส R96 ที่มีบ้านเกิด ณ อ.ปากพลี จ.นครนายก ด้วยเทคโนโลยีดาวเทียม โดยติดตั้งเครื่องส่งพิกัดดาวเทียมด้วยสัญญาณโทรศัพท์ น้ำหนักเบา ไม่เกิน 4% ของน้ำหนักตัวของเหยี่ยวดำ บนแผ่นหลังของนาก ทำงานด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ เครื่องจะส่งพิกัดดาวเทียมมาที่แอปพลิเคชันมือถือของทีมวิจยทุกชั่วโมง ในขณะที่เจ้านากยังเป็นลูกเหยี่ยวอยู่ภายในรังและบินไม่ได้ เมื่อวันที่ 9 เมษายน คณนี้ ปรากฏว่า นาก หย่าร้าง บินออกจากรังไปเกาะนอนบน

ต้นไม้รอบรัง ในวันที่ 14-16 เมษายน ซึ่งระยะนี้นับเป็นช่วงสำคัญของชีวิตเด็กน้อยนากกล้า เพราะยังต้องรอให้พ่อแม่เหยี่ยวล่าเหยื่อมาป้อน ซึ่งเงินต้องเรียนรู้นอกเหนือว่าเหยื่ออะไรกินได้ ล่าได้ ฝึกบินให้คล่องแคล่ว เพื่อพร้อมเผชิญความท้าทายใหม่ๆ ของชีวิตที่รอมันอยู่

จากพิกัดดาวเทียมเราพบว่านากบินไปมาภายในอาณาเขตไม่เกิน 1-2 ตารางกิโลเมตร ใกล้รัง แต่ชาวดีที่สร้างความประหลาดให้ทีมวิจยคือ เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม (ประมาณ 1 เดือนหลังนากหย่าร้างแล้ว) นากมุ่งหน้าไปทางตะวันตก บินผ่านจังหวัดสระบุรี พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ชำพากเข้าประเทศเมียนมา! ที่รัฐตะนาวศรี ในวันที่ 18 พฤษภาคม ดูเหมือนจุดหมายปลายทางจะเป็นจังหวัดชายทะเลฝั่งอันดามันในพื้นที่เมืองทวาย แต่นากก็สร้างมหัศจรรย์ว่าเหยี่ยวดำ เชื้อชาติไทย โยกย้ายถิ่นระหว่างภูมิภาคจากอาเซียนไปถึงอนุทวีปอินเดีย แต่นากยังไม่สิ้นสุด...

จากวันที่ 8 มิถุนายน นากบินไปถึงเมืองธากา เมืองหลวงประเทศบังกลาเทศ และพิกัดแสดงว่า นากวนเวียนอาศัยอยู่ในแหล่งพักนอนกลางคืนของเหยี่ยวดำ ณ เมืองธากา ที่มีรายงานมาก่อนหน้านี้ว่าเป็นแหล่งชุมนุมของเหยี่ยวดำหลายร้อยตัว ในวันที่ 10 มิถุนายน

อีกครั้ง ในเย็นวันที่ 18 พฤษภาคม มุ่งหน้าออกทะเลจากหาดนาปูเล เวลาบ่ายสามโมง เดินทางเหนือทะเลอันดามัน กว่า 8 ชั่วโมงในเวลากลางคืน ไปขึ้นฝั่งที่อ่าวเมาะตะมะ ใกล้เมืองย่างกุ้ง ในเวลาห้าทุ่ม...

นับเป็นข้อมูลใหม่ของเหยี่ยวดำพันธุ์ไทยครั้งแรกของโลก ที่ยืนยันได้จากการติดตามด้วยดาวเทียมว่า **สามารถบินข้ามทะเลในเวลากลางคืน**

จากวันที่ 19 พฤษภาคม นากเดินทางขึ้นเหนือจากปากแม่น้ำอิรวดีเข้าใกล้เมืองเนเปียดอ ใช้เวลาวนเวียนในพื้นที่ทุ่งนาในหุบเขา/ที่ราบสูงหลายวัน ชวนให้ทีมวิจยคิดว่าเงินคงเลือกพื้นที่ราบภาคกลางของเมียนมาเพื่อบ้านของเราเป็นที่อาศัยหลังการเดินทางไกลกว่า 1,000 กิโลเมตร ปรากฏว่านากเดินทางไกลอีกครั้ง เงินบินขึ้นเหนือไปรัฐฉิ่น แล้วเลี้ยวไปทางทิศตะวันตกเข้าสู่รัฐมณีประของประเทศอินเดีย อันเป็นข้อมูลใหม่อีกครั้ง

เป็นอันสรุปได้ว่า การเดินทางไกลของนาก เหยี่ยวดำพันธุ์ไทย อายุ 4 เดือน หลังจากพักเป็นตัวจากไซ่ บนต้นกระถินณรงค์ ที่ทุ่งนาปากพลี มีเป้าหมายที่ประเทศบังกลาเทศ ใช้เวลาเดินทาง 24 วัน ระยะทางกว่า 3,214 กม. ทำให้เราทราบว่าการประจำถิ่นในไทยบางชนิดอาจจะไม่ได้อาศัยตลอดปี แต่สถานภาพจริงๆ เป็น **อาคันตุกะสำหรับการผสมพันธุ์** หรือ breeding visitor

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลการเดินทางไกลของเหยี่ยวดำไทยวัยเด็กตัวนี้เป็นเพียงข้อมูลเบื้องต้น 1 ตัว ที่ได้รับการสนับสนุนจาก “กองทุนวิจัยนกกล้าเพื่อการอนุรักษ์” คณะสัตวแพทยศาสตร์ ม.เกษตรศาสตร์ เรายังไม่สามารถสรุปได้ว่าจะเป็นตัวแทนของประชากรเหยี่ยวดำไทยในบ้านเราหรือไม่ ดังนั้น การศึกษาวิจัยด้วยจำนวน

...“เป้าหมายที่ประเทศบังกลาเทศ ใช้เวลาเดินทาง 24 วัน ระยะทางกว่า 3,214 กม. ทำให้เราทราบว่านกประจำถิ่นในไทยบางชนิดอาจจะไม่ได้อาศัยตลอดปี แต่สถานภาพจริงๆ เป็นอาคันตุกะสำหรับการผสมพันธุ์”...

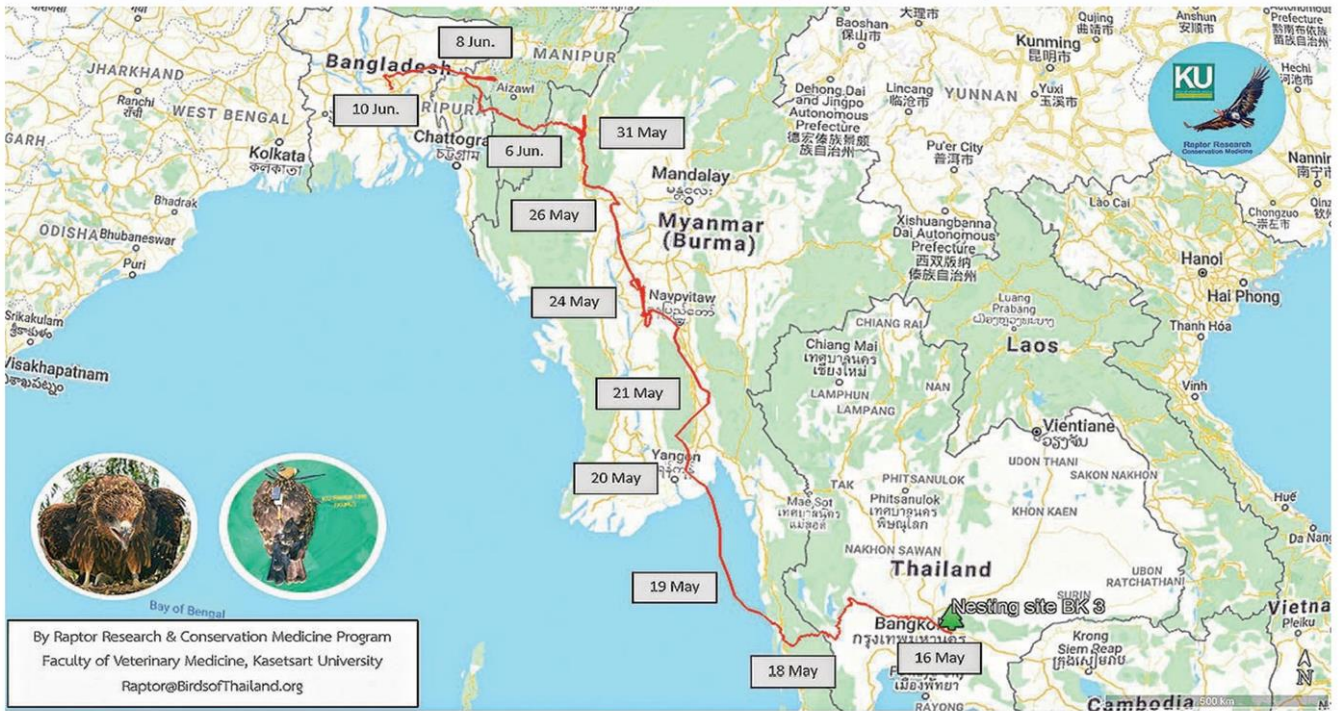
มติชน

Matchon
Circulation: 950,000
Ad Rate: 1,550

Section: ประชาชน/หน้าแรก
วันที่: พุธที่ 17 กันยายน 2563
ปีที่: 43 ฉบับที่: 15530
หน้า: 13(กลาง)
Col.Inch: 167.79 Ad Value: 260,074.50
PRValue (x3): 780,223.50
หัวข้อข่าว: 'เหยี่ยวดำไทย' บินไกลไปถึงบังกลาเทศ

หน้า: 13(กลาง)
PRValue (x3): 780,223.50
ศิลปิน: สีสี่

Migration map of Black Kite *M. m. govinda* (R 96), 16 May – 10 June 2020

By Raptor Research & Conservation Medicine Program
Faculty of Veterinary Medicine, Kasetsart University
Raptor@BirdsofThailand.org

สัตว์ที่เพิ่มขึ้นและเป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มอายุ ได้แก่ เหยี่ยววัยเด็ก และเหยี่ยวตัวเต็มวัย จะทำให้เรามีข้อมูล ที่หนักแน่น นำไปสู่การสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังนั้น โครงการจึงได้รับการสนับสนุนงบประมาณการวิจัยจาก สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เพื่อศึกษานิเวศวิทยา ของเหยี่ยวดำชนิดย่อยประจำถิ่น หรือเหยี่ยวดำพันธุ์ไทย ด้วยสัญญาณดาวเทียม ภายใน 2 ปีข้างหน้า จะศึกษา ติดตามเหยี่ยวดำอีก 7-8 ตัว ซึ่งนับเป็นการบูรณาการ ความรู้ ความสามารถด้านนิเวศวิทยา จากการสำรวจใน

ภาคสนามร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อตอบโจทย์วิจัย อันจะนำไปสู่การวางแผนการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครองได้ อย่างแม่นยำและตรงเป้า...

โปรดติดตาม

นสพ.ดร.ไชยยันต์ เกษรดอกบัว

โครงการวิจัยนกกินปล้ำและเวชศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์
คณะสัตวแพทยศาสตร์ ม.เกษตรศาสตร์

chaiyan.k@ku.th